

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יג תשרי תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 5:41 תל-אביב: 5:56 חיפה: 5:47 מוצאי שבת: ירושלים: 6:52 תל-אביב: 6:54 חיפה: 6:53 ר"ת: 7:33

פרשת האזינו

הכרת הטוב

להכיר טובה למטיבו ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "עם נבל ולא חכם" ... (פרק לב-ו)

ופירושו המפרשים (רש"י, רמב"ן, דעת זקנים ועוד) עם נבל – ששכחו הטובות שעשו להם. והוסיף הרמב"ן: "ולפי דעתי העושה טובות חנינם יקרא נדיב, ומשלם רעה למי שהטיב עמו יקרא נבל... ולכן אמרו על נבל הכרמלי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו, כי דוד עשה עמו טובה גדולה... והוא לא רצה לשלם לו גמול ועט במלאכיו ויבזהו... אם כן, יאמר הכתוב, הזאת תגמלו את השם על הטובות שעושה עמכם, עם נבל שהוא משלם רעה תחת טובה". עכ"ל.

תכונתו של ה"כפוי טובה" מאופיינת ב"כח הנטילה". הוא רגיל ליטול ולקבל כל מה שיכול, מתוך מחשבה שהכל מגיע לו, הכל שלו ובשבילו... על כן, כאשר חברו מטיב עמו, אינו מרגיש כל צורך לגמול לחברו על כך, ומתוך כך מגיע לכפור אף בטובתו של הקב"ה המטיב עמו בכל עת ובכל שעה.

מאיך גיטא, כיצד מגיב אותו אדם "כפוי טובה", כאשר פוקדים אותו צרות רבות ורעות רח"ל, בוודאי אינו מעלה כלל על דעתו שמא בו תלוי האשמה, ואילו הוא בחטאו הביא הרעה על עצמו, אלא כולו מלא בטענות ותרעומות על הקב"ה. וכדברי שלמה ע"ה (משלי יט-ג): "איולת אדם תסלף דרכו ועל השם יזעף לבו".

כי על כן, כל עוד השפיע הקב"ה עליו רוב טובה, קיים בעצמו "וישמן ישרון ויבעט" ותחת להכיר בטובתו של מקום ולעובדו, אמר "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה". ורק כאשר מייסרים אותו מן השמים, נזכר לפתע כי מאת ה' היתה זאת ועל ה' תלונתו.

וכבר עוררו חז"ל על ענין זה במדרש (ילק"ש בראשית קמט) כאשר ביארו את הפסוק: "מה יתאונו אדם חי גבר על חטאיו", כלומר: מה יתאונו אדם על חי העולמים, אלא על מי יתאונו? "גבר על חטאיו". ועל כך הסמיכו חז"ל את הפסוק האומר: "איולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו".

וכך ביאר הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל באחת משיחותיו: הנה אדם נאנח על צרות שפקדוהו. בוכה במר לבו על כאב ויסורין שיש לו ומתרעם, בלי משים, על הקב"ה, שכן "איולת אדם תסלף דרכו". החטא הוא הכאב ולכן כישלוננו בחטא הוא זה אשר צריך להדאיב את לבו. כדברי הנביא (ירמיה ב-יט) "תיסרך רעתך ומשובותיך תוכיחוך". כל עוד האדם אינו כואב את חטאיו שגרמו לו ליסורים, אלא נאנח על היסורים עצמם, הריהו מתאונו על הקב"ה וכופר בטובתו. עכ"ל.

לפי"ז נוכל לפרש את הפסוק לעיל (פרק לא-ז, יח) "ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה... ולכאורה תמוה: מדוע אם מתעורר אדם מתוך הצרות שפוקדים אותו ומודה ומתוודה שזה משום שהקב"ה עזבו, מגיע לו עונש כה חמור שהקב"ה יסתיר פניו ממנו ביום ההוא? **אלא** התשובה: משום שמתאונו בזה על הקב"ה: "על ה' יזעף לבו", ומתעלם במכוון מהסיבה האמיתית שהביאה עליו את היסורים שהם "האיולת שסילפה דרכו" – אלו החטאים שגרמו, ועל אלו עליו להתאונו ולשוב בתשובה.

"מבשרך" לא תתעלם...

סיפר הגה"צ רבי יצחק בלזר זצ"ל: בעיר מגוריו היה יהודי שפרש מכל עניני העוה"ז, לצורך עבודת ה'. הוא התענה והסתגף ואת המינימום שאכל היה בולע מיד כדי שלא להנות מהעוה"ז, הוא ישן מעט ולא במיטה, וכך ציער וסיגף עצמו ולא נחה דעתו עד שביקש בדמעות מרבי יצחק בלזר שיורה לו דרך תשובה על עוונותיו.

פעם ביקש הפרוש מרבי יצחק שיכנס עמו לחדרו של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל כדי לשמוע ממנו דרך נכונה בעבודת ה'. אמר לו רבי ישראל: "אני חושב שעפי" חז"ל החטא הגדול ביותר להיות כפוי טובה! והטובה הגדולה ביותר שנותן הקב"ה לאדם הוא בריאות הגוף, שע"כ ביכולתו לעבוד את ה'. מי שאינו שומר על בריאות גופו חושש אני שהוא בכלל כפוי טובה!"

בטוב ירושלים

"בהכרח שיוזעע בזאת השנה..."

באחת השנים בערב יום הכיפורים כאשר שהה הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל בביהמ"ד בסקוירא הרגיש חולשה נוראה (אחרי שצם עשרה ימים כדרכו בכל עשרת ימי תשובה), ביקש רבי חיים מאדם שהיה חשוך בנים ל"ע שיביא לו מעט מים להחיות נפשו.

רץ האברך כהרף עין והביא לרבי חיים מים כבקשתו. לאחר ששתה והוטב לו קמעה, פנה אל אותו אברך שהטיב עמו ואמר לו בהתרגשות "בזאת השנה הנך נושע!"

שמע זאת בנו של רבי חיים ושאל את אביו לפשר ההבטחה. אמר לו רבי חיים: מכיון שהאברך הזה החיה אותי ממש, הנני אסיר תודה לו וכולי מלא הכרת הטובה אליו, ובהכרח שיושע בזאת השנה... ואכן לתקופת השנה נושע האברך בזרע של קיימא. במשך השנה, עד שנפקד, לא נח רבי חיים ולא שקט, והרבה עבור האברך בתפילות לישועתו.

שנות חיים

עלון השבוע פרשת האזינו הוקדש לעילוי נשמת רבי שמואל זאב הלוי בן ר' שלמה הלוי זולפסון ז"ל

נלב"ע יום ט"ז תשרי ב' דחוד"מ סוכות
ת.נ.צ.ב.ה.

ליטול עצה מזקני הדור – חכמי התורה, קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (פרק לב-ז)

ודרשו חז"ל על הפסוק: "ואספת את זקני ישראל" (שמות טז-יח) לעולם זקנים מעמידים את ישראל [לתת להם קיום בעצתם הנובנה והישרה] אימתי ישראל עומדים: כשיש להם זקנים. למה כשהיה בית המקדש קיים היו שואלים בזקנים שנאמר "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל (מד"ר שמות ג-ח). עוד אמרו חז"ל: נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לזקנים (מד"ר ויקרא יא-ח)

ביאר רבינו הגרא"מ שך זצ"ל שדעת תורה של גדולי ישראל - שעל כן עצתם נחשבת כעצת התורה - היא משום שהדעה הזו היא כל כולה תורה בלי שום שיוור של דעה עצמית, או רבב דעות ושיקולים אחרים וממילא היא נכונה ואמתית!

והוסיף הרב שך: "החפץ חיים לא טעה מימיו, אף שלכאורה כל אדם יכול לטעות באשר הוא אדם, גם האדם החכם והאחראי ביותר. מכל מקום החפץ חיים לא טעה! ומדוע? משום שהחפץ חיים לא אמר דבר מדעותיו האישיות, אלא כל דבריו היו מבוססים על תורה בלבד הנובעת מהנהגה של תורה ללא כל תערובת ובתורה ישנה תשובה לכל שאלה. "ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, והתורה אינה טועה לעולם!"

באחד ממאמריו (שהובא בספר קובץ מאמרים ח"א) מסכם הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל את התנאים הנצרכים לאדם כדי שיהיה ראוי להשיא עצה נכונה עפ"י התורה ואלו הם:

(א) שיהיה בר-דעת.
(ב) שלא יהיה נגוע בדבר זה שהוא דן ומייעץ אודותיו. כי מאחר שיש בלבו נגיעות, אפילו אם יהיה בר-דעת הגדול שבעולם, איננו מסוגל לראות מישרים, זהו חוק הטבע. רצונו של אדם משפיע על שכלו. וככל שיגדלו הרצון, גדלה והולכת גם מדת ההשפעה.

(ג) הוזהרו בתורה שהדין צריך להיות שונא בצע (שמות יח-כא). ולכאורה: מה איכפת לנו אם הדין אוהב בצע? הלא אסור לו לקחת שוחד, ומכיון שאסור, הרי בדין זה שהוא פוסק לנו, בוודאי לא נטל שוחד. אם כן, מה זה משנה לנו היאך מתנהג בחייו האישיים ומה מאיתנו יהלוך אם הוא אוהב או שונא בצע?

אלא הביאור שאם אדם אוהב בצע או שיש לו תאוה אחרת הריהו "נוגע" בכל צעד ושעל בחייו, היינו שיש לו "אינטרס" לכאן או לכאן בכל מעשיו, והוא זה שמוביל אותו. אדם כזה נתקל תמיד ברצונותיו, ומאחר והרצון משפיע על השכל להטותו ולעקמו, נמצא ששכלו של זה כל כך מעוות ומלא עקמומיות, שאפילו בבואו לשפוט בדבר שאין לו בו שום אינטרס אישי, הריהו דן בשכל מגמתי מעוקם.

הרי לנו תנאי נוסף: מלבד שלא יהיו לו נגיעות אישיות ביחס לנושא עצמו שדן בו עכשיו, צריך הדין להיות נקי מנגיעות בכל תחומי חייו.

המציית לעצת הזקנים אינו נכשל...

מעשה בבתו של **רבי אפרים אייזנברג** משמשו של הגאון **רבי יצחק וינוגרד זצ"ל**, שחלתה בנמק ברגלה והרופאים קבעו פה אחד שאם לא יקטעו את רגלה יתפשט הנמק ואין כל סיכוי לחייה. מיהר אל הגרי"ל **דיסקין זצ"ל** ותינה בפניו את צרתו. פסק לו הגרי"ל נמרצות: "אין צורך בנייתוח!"

שב האב אל הרופא עם תשובת הגרי"ל: אך הרופא בשלו: "חבל על כל רגע, בשעה הזו שהלכת וחזרת המשיך הנמק לפשות! אין צורך בחכמת הרפואה כדי לראות שאין כל תקוה זולת כריתה!"

נבהל האב, אך מיד התעשת ואמר: "היא הנותנת! כה פשוט הדבר ומובן, ובכל זאת אמר הרב שלא לכרות!"

עזב הרופא בכעס את המקום אפילו מרשם לתרופה כל שהיא לא השאיר אחריו. והנה הנמק לא נשאר במצבו הקודם ומראהו השתנה לטובה, עד שהאשה הבריאה כליל כדברי הגרי"ל דיסקין.

השרף מבריסק

"התורה מיישרת את השכל..."

נכנס יהודי מתושבי ברנוביץ לביתו של הגאון **רבי אלחנן וסרמן זצ"ל**, כדי לקבל עצה בעניני מסחר ופרנסה. הוא סיפר שמתלבט בעסק פלוני אם לעשותו או לאו ואינו יודע לשית עצה בנפשו. מיד נטל רבי אלחנן את הגמרא ביד, פתח ולמד במשך רגעים אחדים, בעוד האיש השואל יושב לפניו דומם ומצפה לתשובתו ביראת הכבוד. לאחר מכן סגר רבי אלחנן את הגמרא והשיב לאותו יהודי מה שהשיב.

כשיצא הלה, הבחין רבי אלחנן בסימני תמיהה על פניו של תלמיד מבאי ביתו שנכח בשעת מעשה: מה הקשר לשאלה מסחרית ולעיון בגמרא? אמר לו: דברי תורה מיישרים את השכל. זורעים אורה. והנה אחרי שלמדתי מעט, עזרני השי"ת ליעצו עצה ישרה.

אור אלחנן

שומע לעצת חכם...

יהודי משרידי השואה שהגיע לארץ בגפו אחרי המלחמה, בעודו בחר צעיר, היה נהנה מיגיע כפיו וקבע עיתים לתורה. היה לו סכום כסף נכבד שקיבל כפיצויים על מאורעות המלחמה שעברו עליו, והיה הכסף שמור אצלו לצורך סידור כשיגיע עת נישואיו.

יום אחד ניגש אליו ידידו הטוב והציע לו להשקיע את כספו באיזה עסק מסויים שבדעתו להקים. הוא תיאר את הסכויים הנפלאים של העסק ואשר תמורת ההשקעה הכספית שלו מובטחת לו הכנסה גבוהה מאוד.

ההצעה היתה נראית לו כהצעה טובה ונטה לקבל, אלא שהתעוררה אצלו שאלה הלכתית מצד הלכות ריבית. הוא החליט לשאול את הגאון **רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל** מה דעתו ועצתו בנידון.

הקשיב רבי יחזקאל לכל דבריו ואז אמר לו: "שמעני ידידי, משוך מיד את ידך מהעסק הזה ואפילו אל תחלום להשקיע שם פרוטה אחת..." הבין השואל שהעסק מסוכן והשיב לידידו כי שאל דעת תורה והורו לו להמנע מהעסק הזה.

לא עברו אלא מספר שבועות ואז נודע שכל רעיון העסק היה עסקת שוא. כל מי שהשקיע שם איבד את ממונו בענין רע, ויהודי זה ניצל מהפסד על ידי זה ששאל את רבי יחזקאל אברמסקי ושמע לעצתו.

פניני רבינו יחזקאל

חכם הרואה את הנולד...

אחד המלמדים בתלמוד תורה פוטר ממשרתו. הוא תבע סכום כסף מההנהלה מעבר לפיצויים שקיבל. הורה **הגרא"ל שטיינמן זצ"ל** למנהל הת"ת שיתנו לו את הכסף שמבקש למרות שמעיקר הדין לא מגיע לו.

קיבל המנהל את ההוראה והפטיר: "אשיג מיד הלוואה כספית, ואתן למלמד את כל הכסף ושולם על ישראל". עצר אותו הרב שטיינמן: "לא! אל תתן לו את הכסף בבת אחת, אלא תפרוס לו בתשלומים על פני כל השנה!"

לתמיהת המנהל, הסביר: "יתכן שבשנת הלימודים הקרובה הוא עדיין לא ימצא עבודה חדשה ויהיה ממורמר וכעוס, ואם תתן לו כעת הכל, הרי בחודש הבא שישב מובטל וממורמר בביתו עלול להגרר להשמצות וכו', אבל אם בכל ראש חודש יבוא לקבל שכרו מידכם תהא לו הכרת הטובה 12 פעמים, הוא יעריך ישרותכם ויודה לכם ובנתיים גם ימצא פרנסה חדשה..." יש לציין שתאוריה זו (מה שיקרה כשיקבל בתשלומים) אכן התממשה בס"ד במדויק.

חכימא דיהודאי

המשך - עצה מן הזקנים

עליו להיות אדם משוחרר וחופשי לחלוטין מאינטרסים כל שהם. או-אז אפשר שיזכה לשכל הישר.

ד) אף שכבר זכה מי שזוכה לשכל הישר, הרי כדבריו של רבינו בחיי ז"ל בחובת הלבבות (שער עבודת האלוקים פ"ב): לשכל האנושי יש גבול עד פה תבוא ולא תוסיף, וכי עד כמה ביכולתו להרחיק ראות על המתיעץ, אם כן, בהכרח להכיל דעת תורה שהיא אינסופית ומקננת בלבו של כל בן תורה.

והנה אצל האנשים הפשוטים, הרי זו מעורבת בכל מיני השפעות ודעות מן השוק וכיו"ב, ככל שהתערבות מרובה יותר כך פוחת וקטן האחוז של דעת תורה צרופה. לפיכך אדם המסוגל להיות יועץ בר-סמכא, חייב להכיל בקרבו דעת תורה נקיה במאה אחוזים, ללא שמץ של התערבות מדעת אחרת כלשהי.

ה) אפילו אם האדם כבר מכיל את כל תנאי הנפש הנזכרים, עדיין צריך הוא לזכות בכח עילאי מיוחד שיהא גדול מכולם כדברי חז"ל: "אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" - סיעתא מן שמיא (ראה גמרא סנהדרין קו): בדרך הטבע אין אפשרות שהאיש יכון מעצמו לדעת תורה האמיתית. שכן האדם הרי אין ביכולתו לדעת דעת עליון! לשם כך זקוקים לסיעתא דשמיא, שהיא סגולה מיוחדת במינה, אשר זוכים לה רק יחידי סגולה. ובתקופתנו נדיר מאוד שימצא אדם כזה בר-סמכא שיש בו כל המעלות שמנינו

עפ"י הכרעת החזון איש...

כשהחלו לשמוע בבית הגרי"ש אלישיב זצ"ל הצעות שידוך לבתו הגדולה, דובר נכבדות על אודות שידוך חשוב מבני ברק אחיו של החזו"א בחור מופלג בתורה ויר"ש בשם **חיים קניבסקי**.

נסע אבי הנערה לב"ב ונפגש עם אבי הבחור הוא **הסטייפלר**. כשדנו הצדדים בפרטים הכספיים נתגלעו חילוקי דעות מהותיים בין הצדדים. כי בעוד שצד החתן ביקש התחייבות כלכלית מסויימת, צד הכלה שהיה חסר כל, טען שאין כל אפשרות לקיים כזו התחייבות. הודה אבי הבת בנימוס למארחיו והתכוון לחזור לירושלים כלעומת שבא.

ואולם כמוצא אחרון עלתה הצעה, להכנס למעונו של החזון איש וכפי שיכריע כן יהיה. שני הצדדים הרצו טענותיהם לפני החזו"א. שמע החזו"א והכריע שאבי הכלה יתחייב את ההתחייבות המדוברת, כשהוא מוסיף: "תתחייב ובעז"ה יהיה לך שלם", קיבל עליו אבי הכלה את הדין וכך יצא השידוך אל הפועל. ואכן ברכת החזו"א נתקיימה במלואה.

הלמות עמלים

זיכוי והטבה לרבים

העוסק בתורה וגמילות חסדים מרבה זכויות לעצמו ולכלל העם!

נלמד מהפסוק: "לו חכמו ישיבילו זאת יבינו לאחריהם" (פרק לב-כט)

ואמרו חז"ל (בספרי): "אילו נסתכלו ישראל בדברי תורה שניתנה להם, לא שלטה בהם אומה ולשון. ומה אמרתי להם, קבלו עליכם עול מלכות שמים והכריעו זה את זה ביראת שמים והתנהגו זה את זה בגמילות חסדים. ובירושלמי (פאה פ"א ה"א) דרשו חז"ל בפסוק להלן (לב-מז) "כי לא דבר רק הוא מכס" - זה תלמוד תורה... "ובדבר הזה תאריכו ימים" - זו גמילות חסדים.

אמרו חז"ל (בתנא"ד"ז) וכן בגמרא (סנהדרין צח): שאלו תלמידיו את רבי אליעזר הגדול: מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? אמר להם: יעסוק בתורה ובגמילות חסדים!

ואמר הגרי"ש אלישיב זצ"ל, כי בשני אופנים יכול העוסק בתורה לזכות את הרבים ולהשפיע טובה על העולם. למד זאת מעצם העובדה ששני כלים שהיו במשכן הושוו לתורה והם הארון והמנורה הטהורה. ויש להבין: מה מלמדים אותנו שתי דוגמאות הללו ומדוע נצרכים לשניהן?

אלא נלמד מכאן שכל ת"ח צריך להשפיע על העולם בשני אופנים הללו הדומים לארון ולמנורה. מצד אחד עליו לעסוק בתורה בהצנעת עצמו ולעבוד את בוראו בהצנע לכת כמו הארון שהיה מוצנע בקודש הקודשים, וכמו שאף אחד לא נכנס לקודש הקדשים, כך לא צריך שום אדם לדעת על עולמו הפנימי. ואולם כח זכות התורה שלמד כ"יושב בסתר לחלות בני מלך", חובקת עולם ומלואו ומגינה מהאויבים כפי שהיה עם ארון ברית ה'.

וישנו אופן נוסף שבכוחו להשפיע טובה על העולם. שיהיה בבחינת המנורה הטהורה המפיצה אור על כל סביבותיה. כך צריך הוא להשפיע תורת חסד על כל סביבתו. נמצא שתורה וגמילות חסדים של אותו ת"ח מתמזגים זה בזה ובאים כאחד.

ידועה אמרת חז"ל (אבות פ"ו מ"ב): "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". ושאלו את הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל:** "מה הזכות שיש בזה, הרי זו עול וחובה, וגם עי"ז נכשלים בעבירות הרבה?"

השיב רבי שלמה זלמן בהסבר הבא: ישנן פעולות בסיסיות רבות שכל אדם עושה אותן, כגון: רחיצת ידים בשעת הקימה. לבישת בגדים. נעילת נעליים וקשירתן וכיצא בזה. מעתה, ברצות הקב"ה לזכות את ישראל, נתן להם הוראות מפורטות לכל אותן פעולות שבין כה וכה עושים אותם. והדריכם היאך ליטול ידים. כיצד ללבוש בגדים. איזה נעל לנעול קודם ואיזה לקשור קודם ואם ינהגו כך, יחשבו להם למצוות רבות ונכבדות וממילא יצברו זכויות הרבה.

הוסיף רש"י להטעים בדרך מליצה: "אנו נועלים (נעלים) והם נועלים, אנו נועלים ומקבלים שכר, והם נועלים ואינם מקבלים שכר. אנו קושרים והם קושרים, אנו קושרים ומקבלים שכר (כשמקדימים נעל שמאל לימין), והם קושרים ואינם מקבלים שכר..."

עשו מצוה אחת - הכריעו לכף זכות...

בימים שרעשה הארץ אודות פרשת "ילדי טהרון", ביקש הגרי"ז **סולובייצ'יק זצ"ל** מאחד ממקורביו שעסק במסחר לפרנסתו, לפתוח מוסד עבור אותם נערים שהצליחו להנצל מידי השמד.

ואכן ציינת הלה ופתח מיד מוסד חרדי לקלוט את ילדי טהרון. ואולם לאחר תקופה, שב להגרי"ז והתאונן בפניו כי אינו רואה ברכה במוסד שהקים, משום שרק מתי מעט מהנערים מתעלים שם בתורה ובמצוות ואילו רבים אחרים יוצאים לאחר זמן לחיי החולין ולא נשארים שומרי המצוות, וא"כ למה לו כל הטרחה ומה שוה כל ההשקעה?

הקריא לו הגרי"ז את דברי חז"ל (קדושין מ:): "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו חצוי חייב וחצוי זכאי. עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו ואת כל העולם לכף זכות..." והוסיף הגרי"ז: "הרי בשעה שהילדים במוסד, הם מתפללים, לובשים ציצית, לומדים תורה ומקיימים מצוות. וא"כ מכריעים בה את כל העולם לכף זכות... וכל זה בזכותכם! הרי וודאי שהמאמץ כדאי..."

עפ"י עובדות לבית בריסק

התחזקות בתורה תביא ישועה שלימה...

סיפר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל מעשה מתקופת השואה: כאשר עמדו הצוררים הגרמנים ימ"ש לפלוש לארצנו הקדושה, הקהיל המקובל הצדיק **רבי שלמאן מוצפי זצ"ל** רבים מאחינו בית ישראל לתפלה ותחנונים אצל קבר רחל אמנו ע"ה ואצל ישיני חברון האבות הקדושים במערת המכפילה.

לאחר התפללות חזר רבי שלמאן לביתו, ושכב לנוח מעט ונרדם על מטתו. פתאום הראו לו בחלומו פסוק מספר ירמיהו (פרק מז-ג): "לא הפנו אבות אל בני מרפיון ידים", ופיענכו לו בהמשך החלום את הרמז, כי על אף שהשתטחו בתפלה על קברי אבותיהם, לא הפנו האבות אל הבנים. כלומר: לא זכו שתעמוד זכות אבות לבנים להביא עליהם תשועה שלימה, רק הסכנה הנוכחית מהגרמנים חלפה. ומדוע? "מרפיון ידים" - מפני שידיהם רפות מן התורה!

וזאת ליהודה

זמי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מְשִׁיבֵי אֵל דָּל?

ויהי היום ואני מוצא את עצמי טרוד בגיוס כספים עבור חתן-יתום. התבקשתי לסייע למצוה רבה זו, ובמוחי העברתי את האנשים שאני מכיר ובדקתי את מי מהם אוכל לרתום למצווה? פניתי למספר מכרים וכולם נענו ביד-רחבה. פניתי גם לאותו קרוב משפחה גביר, והופתעתי מרמת ההתעניינות שלו במקרה.

הוא התחיל לשאול ולחקור אודות המקרה הפרטי-פרטים. מה בדיוק המצב? מה הם מקורות המידע שלי לגבי אותו מקרה? כמה עולה חתונה? ועוד שאלות רבות ומגוונות. אני עונה על כל השאלות בסבלנות יתירה, כי ככל שגביר יותר מעורב רגשית במקרה מסוים כך יש יותר סיכוי שהוא יירתם ויעזור ביד רחבה.

אך ראה זה פלא: "חקירת השב"כ" הסתיימה, ואותו חתן-יתום לא ראה ממנו אפילו דולר בודד - גם לא שקל אחד. וואו!

כעבור תקופה הוזמנתי לשמחה משפחתית של אותו גביר, וכאן הייתה לי התלבטות גדולה: מצד אחד, קרוב משפחה מגיע לשמחה - מי לא נותן מתנה? ומצד שני, מה עם כל "המתנות" שכבר נתתי לו מבלי שתכננתי לתת? איפה החזרים עבור כל ההוצאות הכספיות?

עד היום וויתרתי. מילא. אבל להגיש כעת את הלחי-השנייה? זה לא יותר מידי!

ניגשתי להתייעץ עם גבאי-צדקה גדול שיש לי איתו היכרות. למה החלטתי להתייעץ דווקא איתו? פשוט: הוא מבין "אנשים עם כסף"...

תיארת לי את המקרה והוא ענה: 'תן לו מתנה גדולה!'

נדהמתי מהתשובה וניסיתי להסביר שאולי לא הבין את המצב לאשורו... אבל הוא היה נעול על העצה שלו: 'הבנתי מצוין. תן לו מתנה גדולה!'

עשיתי כעצתו. אתם לא תאמינו מה קרה: לא עבר זמן רב, וקרוב המשפחה שלי הגביר התחיל לתת, לחלק ולפזר מתנות לרובו...

מה היה הפטנט? הגבאי-צדקה הסביר לי: 'רק בדרך כזו מתחכים אנשים לתת - אתה נותן לו ונותן לו ובסוף הוא יתן הרבה...'

חשבתי לעצמי: "אשרי מְשִׁיבֵי אֵל דָּל" האיש הזה ידע איך להשכיל ולהיכנס לתוך ראשו של ה"דל", כלומר של "העני בדעת", ולגרום לו בעצמו להתחיל לחלק כסף ל"דל" - לעניים...

הסיפור הבא הוא מה שנקרא "סיפור קטן על אדם גדול". אני לא מתכוון הפעם ל"אדם-גדול" במונח הַרְוּחַ של המילה כהתייחסות לגדולי-ישראל. כי-אם ליהודי שמתקיימת בו ההגדרה 'מְשִׁיבֵי אֵל דָּל!'

היה לי קרוב-משפחה גביר, וקרה פה-ושם שהייתי צריך ממנו עזרה-קטנה. ברוך-השם תמיד הייתי נענה. מאידך, פעמים רבות הוא ביקש ממני עזרה, בדברים שונים, ותמיד נעניתי לו ברצון. מה החידוש שנעניתי לו ברצון? אתם בטח שואלים... אז אסביר את עצמי: העזרה שהייתי מעניק לו, הייתה כרוכה פעמים רבות בהוצאות כספיות - דבר שלא היה קל לי - אבל תמיד התביישתי לבקש ממנו החזר-הוצאות.

"עם קרובי-משפחה לא מתְשַׁבְּגִים" - ניסחתי לעצמי את הכלל, ולא אמרתי מילה. האמת? בכל פעם מחדש, הייתי שוכח מהעניין כעבור זמן והוא לא טרד את מחשבתי - קל וחומר שלא טרד את מנוחתי.

עד ש...

פעם אחת ביקש ממני לסדר לו עניין שהיה כרוך בתשלום משמעותי, היה מדובר ברכישה של מוצר מסוים. כמובן שנעניתי בלי כל שאלות, ורכשתי עבורו את המוצר. הפעם, מאחר שהיה מדובר בסכום משמעותי, היה ברור שאני אמור לקבל החזר-הוצאות. גם לא התביישתי לבקש את החזר משום שגם לפי המושגים שלו לא מדובר ב"פכים קטנים".

אך כאן ציפתה לי הפתעה. שלא לומר הפתעה כואבת. זה התחיל בדחיות סתמיות של 'לך-ושוב'. המשיך ב'לא שילמתי לך כבר?', 'אולי אשתי שילמה לך?' עד שזה הגיע ללא פחות מאשר: 'אולי כן שילמתי ושכחת!'

סדרת ההתחמקויות גרמה לי לחשוב שכנראה מדובר בקמצן. פשוט קשה לו להוציא כסף, וזהו. אז מה אני עושה איתו?

כלום:

אמרתי לעצמי: אני לא אבקש ממנו יותר את הכסף. ירצה יחזיר - לא ירצה לא יחזיר. לא שווה להרוס קשרים משפחתיים בשביל כסף. נקודה.

חלף יום, ועוד יום. עבר זמן עד שהמקרה הלא-נעים פרח לגמרי, בעזרת השם, ממשפחתי.

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il